

Study programmes at the Faculty of Design, Hong Kong Polytechnic University. URL: <https://www.polyu.edu.hk/tc/admissions/#programmes-tuition-fees-scholarships> (Дата звернення: 2 березня 2024).

Study programmes at the Faculty of Design, Institute Marangoni Italy. URL: <https://www.istitutomarangoni.com/en/design-courses/product-design/ba-3-years> (Дата звернення: 10 березня 2024).

Oxford Educational Dictionary. URL: <http://www.oxfordlearnersdictionaries.com>. (Дата звернення 2 березня 2024р.).

Pustotin, V. (2008). Brendynh v Ukraini: proideni etapy i perspektyvy [Branding in Ukraine: past stages and prospects] / V. Pustotin // Marketing and advertising., (10), 19-21[in Ukrainian].

Валентина СЕМИЧЕНКО

д. психол. н., професор, Національний авіаційний університет, Київ,

Катерина АРТЮШИНА

викладач, Університет сучасних знань, м. Київ

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ КРИЗИ

Сучасний стан суспільства являє собою пролонговану соціально-економічну кризу, яка охоплює всі сфери життя як кожного громадянина, так і суспільства в цілому. Спочатку пандемія, що супроводжувалась вимушеною соціальною ізоляцією, потім і до сьогоднішнього часу – широкомасштабна війна,- не могли не вплинути на систему ціннісних орієнтацій особистості. Особливий інтерес має виявлення трансформацій, що відбуваються з ціннісно-сисловою сферою сучасної студентської молоді.

Як відомо, ціннісно-сислова сфера розглядається в психології як системоутворюючий фактор, який не тільки інтегрує всі інші елементи структури особистості в єдине системне утворення, а і визначає характер активності людини в соціальному середовищі і в цілому формування людини як суб'єкта своєї життєдіяльності. З іншого боку, сама ціннісно-сислова сфера може розглядатись як системне утворення, структурні компоненти якого (цінніні орієнтації) знаходяться між собою в певних ієрархічних відносинах, що також утворюють певну цілісну структуру. Цінності, що знаходяться на перших рангових місцях цієї системи, визначають пріоритетні напрямки поведінкової активності конкретної людини (В. Семиченко, 2004).

О.В. Москаленко, узагальнюючи існуючі в психології погляди, таким чином розкриває поняття цінність як загальнозживане. Вона визначає його як позитивну або негативну значимість об'єкта навколишнього світу для людини, соціальної групи, суспільства в цілому, що визначається не їх властивостями самими по собі, а їх залученістю у сферу людської життєдіяльності, інтересів і потреб, соціальних відносин, критеріїв та способів оцінки їх значимості.

Ціннісні орієнтації є важливим соціально-психологічним утворенням, яке приймає участь в усіх сферах людської життєдіяльності. В них виражається свідоме ставлення людини до соціальної реальності, що визначає мотивацію її поведінки. Ціннісні орієнтації к найвищій рівень в системі цінностей виконують функцію раціоналізації та регуляції поведінки людини» (О.Москаленко, 2013).

Незважаючи на те, що ціннісні орієнтації людини, їх ієрархія є достатньо стабільними утвореннями, вони можуть суттєво змінюватись. Це може відбуватись як внаслідок усвідомлення людиною їх доцільності і відповідного коректування життєвих пріоритетів, так і під впливом життєвих обставин, серед яких найбільш впливовим є кризовий стан суспільства.

Як стверджує Чайка Г.В., цінності непостійні: вони змінюються часі в результаті діяльності людей, як змінюються і самі люди. Внаслідок накопиченого життєвого досвіду те, що було для індивіда центральною цінністю, може перетворитись на периферійну або навіть змінити свою полярність» (Г.Чайка, 2015).

М.-Л.А. Чєпа особливо підкреслював вплив на сучасну людину співвідношення періодів стабільного і неврівноваженого, «кризового» розвитку суспільства. Він розглядає розвиток людини в цілому з точки зору суспільства як системи більшого масштабу Так, при суттєвих змінах в суспільному устрої змінюються суспільні норми, вимоги, очікування, ідеали, і відповідно до нових вимог і очікувань коригуються потреби, інтереси, мотиви, цінності особистості.

У цьому контексті важливим є дисертаційне дослідження О.А. Бреусенко, в якому висвітлюються питання зміни ціннісно-сміслові сфери в умовах екзистенціальної кризи. Як стверджує дослідник, екзистенціальна криза в житті людини спрямовує її життєдіяльність на повноцінне індивідуальне втілення буття як людського способу існування, що відбувається через розвиток ціннісно-сміслові сфери особистості, в якому ціннісні складові відчувають суттєві зрушення (О.Бреусенко, 2000).

Сучасний стан України характеризується сьогодні як максимальною невизначеністю, так і масовим переживанням людьми екзистенціальної кризи, коли фактично зруйнованим виявився образ світу, що існував у

мільйонів людей. Внаслідок війни неминуче змінюється як соціальне значення певних цінностей, так і можливість людини задовольняти свої потреби.

Це обумовлює актуальність досліджень, присвячених виявленню тенденцій зміни ціннісних орієнтацій студентської молоді. Адже від цього в значному ступені залежить процес адаптації людини до нових умов життєдіяльності. Актуальним є пошук відповідей на такі питання:

- відбувається в реальності зміна структури ціннісних орієнтацій студентів під впливом зовнішніх умов, чи вона є консервативним утворенням, що зберігається всупереч існуючим об'єктивним умовам?

- які соціально важливі цінності можуть втрачати своє значення для сучасної молоді?

- які тенденції змін можна розглядати як конструктивні, такі, що відповідають вимогам часу, а які деструктивні тенденції вже сьогодні можна визначити?

У дослідженні взяли участь студенти 2 курсу - майбутні психологи (50 осіб). В якості вихідної методики була обрана шкала термінальних цінностей Рокіча. Як відомо, Рокіч розглядав систему цінностей як сукупність пріоритетів у певних способах поведінки або кінцевій меті активності людини (M.Rokeach, 1972).

Процедура роботи здійснювалась в два етапи:

1. Студентам пропонувалось визначити особистісну значущість наданих у списку цінностей за їх значущістю на момент дослідження.

2. Студентам пропонувалось визначити особистісну значущість цінностей ретроспективно, до початку війни.

За отриманими первинними даними було намічено здійснити такі аналітичні процедури:

1) Визначити і охарактеризувати зміни, що відбулися в ієрархії ціннісних орієнтацій студентів під час суспільної кризи (за індивідуальними даними).

2) Визначити зміни, що відбуваються з розподілом цінностей (підвищення чи зниження їх рангів за груповими даними).

Відносно першого завдання розраховувались коефіцієнти рангової кореляції Спірмена, використання яких дозволяє вивити ступінь співпадіння двох рангових рядів. Великі кількісні значення (ближче до одиниці) означають, що між двома ранговими рядами є високий ступінь тотожності, низькі (ближче до нуля) – ряди нетотожні. У контексті нашого дослідження за значеннями коефіцієнтів кореляції були виділені наступні групи: 1) коефіцієнт кореляції близький до одиниці – зміни в ієрархії індивідуальних цінностей незначні; 2) коефіцієнт знаходиться на

середньому рівні - певні зміни відбуваються; 3) коефіцієнт близький до 0 – в ієрархії індивідуальних цінностей спостерігаються суттєві зміни.

Після здійснення відповідних розрахунків було виявлено, що у 28% учасників в їх індивідуальних системах цінностей не відбулося помітних змін), 22% віднесено до середньої групи і у 50% виявлено суттєві зміни в ієрархії цінностей.

Відносно другого напрямку було здійснено спробу розрахувати середні значення рангів і на їх основі здійснити нове ранжування. Але було виявлено, що ряд цінностей фактично мали однакові середні ранги, що значно ускладнило моделювання відповідних структур. Тому було апробовано ефективність використання наступного методу роботи з інформацією .

1. По кожному виду цінностей в кожній індивідуальній структурі ціннісних орієнтацій визначалась різниця між рангами 1 і 2 етапів.

2. Визначався знак, що засвідчують тенденцію змін. Так, якщо кількісне значення рангу «раніше» було більше, ніж рангу «зараз», це розглядалось як тенденція підвищення значущості цієї цінності. Якщо ж друге значення було більше першого, це засвічувало, що значення даної цінності в загальній структурі індивідуальної системи ціннісних орієнтацій знижується.

3. Констатувалась кількість цінностей, ранги яких співпали.

4. Підраховувалась кількість і сума значень цих відхилень, що засвідчують відносно кожної цінності домінуючу тенденцію – підвищення значущості цінності чи зниження.

Тенденції змін у значущості термінальних цінностей респондентів

№ п/п Цінності	Кількість співпадінь	Тенденція підвищення значущості		Тенденція зниження значущості	
		Сума відхилень	Кількість відхилень	Сума відхилень	Кількість відхилень
1. Активне життя	3	14	4	11	3
2. Життєва мудрість	4	20	4	6	2
3. Здоров'я	2	9	4	40	4
4. Цікава робота	3	25	6	11	1
5. Краса природи і мистецтва	3	8	2	39	5
6. Любов	2	25	5	10	3
7. Матеріальне забезпечення	1	33	6	11	3
8. Друзі	4	9	2	14	3
9. Розвиток	3	27	5	15	2

10. Суспільне визнання	2	26	4	53	5
11. Пізнання	4	20	3	9	2
12. Продуктивне життя	2	34	6	10	2
13. Творчість	2	4	3	22	5
14. Розваги	1	18	2	39	6
15. Свобода	2	18	4	23	4
16. Сім'я	3	12	2	31	5
17. Щастя інших	3	1	4	37	6
18. Впевненість у собі	2	35	7	3	1

Як видно з таблиці, тенденція підвищення значущості виявлена відносно таких ціннісних орієнтацій, як цікава робота, любов, матеріальне забезпечення, розвиток, продуктивне життя, впевненість у собі.

Тенденція до зниження значущості виявлена відносно таких ціннісних орієнтацій, як здоров'я, краса природи і мистецтва, суспільне визнання, розваги, свобода, сім'я, щастя інших.

Проведене дослідження дозволило зробити наступні висновки.

1. Доведено перспективність досліджень, пов'язаних з визначенням тих трансформацій, що відбуваються з системою життєво значущих цінностей сучасної молоді.

2. Підтверджено доцільність використання модифікованого варіанту методики Рокіча для виявлення відповідних змін як на рівні оцінки трансформацій ціннісних сфер окремих осіб, так і для виявлення соціального аспекту проблеми – зниження або підвищення значущості соціально значущих цінностей у суспільстві.

3. Наведені результати не вичерпують всіх ракурсів аналізу отриманих результатів. Продовження досліджень вбачаємо в охопленні більших контингентів досліджуваних, виході на різні вікові групи, виявленні гендерних відмінностей, і т.п. Але на сьогодні вони наочно засвідчують, що в суспільстві відбуваються зміни, сутність і вплив яких на психології людей яких треба своєчасно визначати для того, щоб своєчасно попереджувати або корегувати деструктивні тенденції.

Список літератури

Бреусенко О.А. (2000). Динаміка ціннісно-сміслової сфери особистості в умовах екзистенціальної кризи 2000 р.: Автреф. дис.... канд. психол. наук, спец 10.00.01, Київ.

Москаленко О.В. (2013). Структурні компоненти ціннісно-сислової сфери особистості// Москаленко О.В./ Вісник НТУУ «КПІ» Філософія. Психологія. Педагогіка. Випуск 1.

Семиченко В.А. (2004). Проблемы мотивации поведения и деятельности человека: Модульный курс психологи. Модуль «Направленность». Киев: «Миллениум».

Чайка Г.В. (2015). Ціннісно-сислова сфера у кризові періоди розвитку особистості//Г.В.Чайка//Збірник наукових праць Інституту психології ім.. Костюка НАПН України. Актуальні проблеми психології. Т. 9. Вип. 6.

Rokeach M (1972). Beliefs, Attitudes and Values. San Francisco, Josey-Bass Co.

*СЛОБОДЯНЮК Людмила,
аспірантка кафедри інформаційних
технологій і програмування
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова*

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З КОМП'ЮТЕРНОЇ ІНЖЕНЕРІЇ У ЗФПО

Зважаючи на існуючий багаторічний актуальний досвід досліджень в галузі інформаційних технологій О. Бойко, А. Власюка, П. Грицюка, Б. Жебровський, О. Капітанець, Г. Козлакової, А. Клімова, С. Рибніков, О. Романовський, В. Свистун, Т. Сорочан, С. Тарасов та інших, вирішення проблеми професійної підготовки майбутніх бакалаврів з компютерної інженерії, зокрема до проєктів. На думку А. Любимої «...в умовах гібридизації суспільства цифрова трансформація породжує нові галузі для цифрової економіки та модернізацію вже наявних, що вимагають адаптацію традиційних знань про світ із цифровою формою їхнього уявлення, дозволяючи створювати нові види професій – гібридні».

Особливістю підготовка здобувачів освіти в закладі фахової передвищої освіти регулюється Конституцією нашої держави, законами України «Про освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту», розпорядчими нормативно-правовими документами Президента, Кабінету Міністрів України, Міністерства освіти і науки України, інших міністерств та відомств, Статуту чи Положення закладу освіти.

Зважаючи на важливість використання зарубіжного досвіду для реформування вітчизняної системи освіти, у статті ставимо за **мету дослідити** особливості підготовки бакалаврів за спеціальністю